

ELŐSZÓ

Bátran ajánljuk a Tisztelt Olvasónak a Comitatus Önkormányzati Szemle 2024. második, nyári lapszámát, mely tudományos szintű szakmai közleményeket és izgalmas témákat tár olvasói elé. Középpontba helyezi a fenntarthatóság és klímaváltozás témakörét, mely kapcsolódik a 2023. téli kiadvány tematikájához is. A kötet témáját adó tanulmányok több szempontból is aktuálisnak tekinthető kérdéseket tárgyalnak, hiszen számtalan dilemmát vet fel nem csupán a hazai, de a nemzetközi szakirodalomban is az a kérdés, hogy miként lehet hosszú távon biztosítani a társadalmi, gazdasági és környezeti rendszerek egyensúlyát és egészségét. A sok-sok kérdőjel irányítúként szolgálhat további kutatások számára is.

A világot fenyegető példátlan környezeti válságok sürgős cselekvést követelnek meg a társadalomtól, a politikától és az üzleti élettől. Az emberi és gazdasági tevékenységnek az ipari forradalom óta bekövetkezett növekedése – és ezt követően a szén-dioxid és más üvegházhatású gázok kibocsátásának növekedése, a fosszilis tüzelőanyagok égetése, az ipari kibocsátás, az erdőirtás és a légszennyezés – már jelentős és számszerűsíthető hatást gyakorolt bolygónk éghajlatára. Az éghajlatváltozás globális jelenség, amely hátrányosan érinti az ökoszisztémákat, a vízkészleteket, az élelmiszertermelést, az emberi településeket, és a szélsőséges természeti események gyakorisága és nagysága nagy kockázatot jelent a világ-gazdaság számára.

A klímaváltozás elleni küzdelem kollektív erőfeszítéseket igényel a kormányok, vállalatok és az egyének szintjén is.

A fenntarthatóság és a klímaváltozás szorosan összefüggenek, mivel a klímaváltozás az egyik legnagyobb fenyegetés, amellyel bolygónk szembesül, és amely jelentős hatással van a fenntartható fejlődésre. A fenntarthatósági törekvések célja, hogy enyhítsék a klímaváltozás hatásait, alkalmazkodjanak azokhoz, és biztosítsák, hogy a jövő generációi számára is elérhetőek maradjanak az erőforrások és az egészséges környezet. A fenntarthatóság és a klímaváltozás összefonódása kihívásokat és lehetőségeket egyaránt jelent. A fenntartható fejlődés biztosítása érdekében a globális közösségnek össze kell hangolnia erőfeszítéseit a kibocsátáscsökkentés, az alkalmazkodás és a fenntartható gyakorlatok terén. A fenntarthatóság elérése érdekében számos stratégia és megközelítés létezik, beleértve a megújuló energiaforrások használatát, a hulladékcsökkentést és újrahasznosítást, a fenntartható mezőgazdasági gyakorlatokat, valamint az etikus vállalati és kormányzati politikák kialakítását.

A fenntarthatóság témakörében fontos fogalmak közé tartozik még az ökológiai lábnyom, a körforgásos gazdaság, valamint a zöld technológiák bevezetése is, melyek célja a hulladék minimalizálása és az anyagok újrafelhasználása a körforgásos gazdaság elvei szerint, mely magában foglalja a termékek újratervezését, valamint az újrahasznosítás és komposztálás elősegítését. Ezek mind olyan eszközök és elvek az éghajlatvédelmi intézkedések támogatása mellett, amelyek segítenek megvalósítani a fenntartható fejlődést és megővni bolygónk erőforrásait a jövő generációi számára.

A két kötetben található tanulmányok eltérő megközelítései remélhetőleg színesítik és élvezetesebbé teszik az olvasást, és mindenképpen bízunk abban, hogy a kötetben található cikkek felvetései, következtetései hasznosak lesznek az olvasó számára.

A Pannon Egyetem Gazdaságtudományi Karán a klímaváltozás gazdasági és üzleti hatásait kutatják négy tanulmány szerzői az RRF-2.3.1-21-2022-00014 azonosítószámú „Éghajlatváltozás Multidiszciplináris Nemzeti Laboratórium” elnevezésű projektben.

A 2023. téli kötetben Gyurác-Németh Petra és Steinbachné Hajmásy Gyöngyi az Egyetemi hallgatók felelős fogyasztása – Pilot kutatás a Pannon Egyetem Turizmus szakos hallgatói körében című tanulmányának témája a felelős fogyasztás, mely a fenntartható fejlődés egyik fontos célja és eszköze is. A fenntartható fogyasztás olyan változásokat igényel, amelyek beépülnek mindennapi életünkbe és hosszú távon is fenntartható szokásokká válnak. A tanulmány egy kérdőíves, primer kutatás segítségével vizsgálja, hogy a turizmust tanuló hallgatók mennyire tartják fontosnak a felelős fogyasztás egyes tényezőit.

Ugyanebben a kötetben Dániel Zoltán András, Molnár Tamás és Szikszai Szabolcs Egyes klímatudatossági tényezők vizsgálata a hazai kkv-k körében című tanulmányának célja, hogy pillanatképet adjon a magyar kkv-szektorról, különös tekintettel a környezet-tudatosság és a vezetés zömét adó tulajdonosi kör generációs jellemzőinek kapcsolatáról. A világ fejlettebb gazdaságaihoz hasonlóan a magyar gazdaságban is nagy számban vannak jelen a mikro-, kis- és középvállalkozások, a vállalkozások aránya meghaladja a 99%-ot, a munkaerő mintegy 2/3-át foglalkoztatják és a GDP több mint felét adják.

A 2024. nyári számban Konka Boglárka Klímastratégiai tanulságok az EU legnépesebb fővárosából című tanulmány Berlin komplex klímastratégiai rendszerét mutatja be. A kvalitatív elemzés célja, hogy kiemelje azokat a klímastratégiai tanulságokat, amelyek támpontok lehetnek más városok klímastratégiájának kialakításában. A városok kiemelt szerepet tölthetnek be az éghajlatvédelemben, mivel a lakosság és a vállalkozások jelentős részét tömörítik, így egységet alkotva hatékonyan támogathatják a klímavédelmet. Az ország is dolgoznak ki nemzeti klímastratégiákat, amelyek részletezik a kibocsátáscsökkentési és alkalmazkodási terveket. Ezek a stratégiák különféle szektorokra terjednek ki, beleértve az energiát, közlekedést, mezőgazdaságot és ipart.

Neumanné Virág Ildikó és Banász Zsuzsanna A zöld attitűdöt befolyásolják-e a demográfiai jellemzők vagy az értékrendszer? című közleményének fókuszában a magyar lakosság körforgásos gazdaságról alkotott véleménye áll. A körforgásos gazdaság fejlődése a közeli jövőben kulcsfontosságú a környezetvédelem és az emberi életminőség javítása szempontjából. A körkörös gazdaságra való átmenet az egyik legnépszerűbb társadalmi válaszként jelenik meg a környezeti problémákra és általában a világszerte fenntartható fejlődés elérésére. A kutatás célja a vélemény és a lehetséges befolyásoló tényezőinek (demográfia, általános értékrendszer) feltárása. A szerzők azt is vizsgálták, hogy a válaszadóknak az általános emberi értékekről alkotott preferencia-rendszerében (Schwartz-modell) helyet foglal-e a környezet védelme?

A 2024. nyári kötetben a fenntarthatósági témában készített tanulmányok az alábbi sorrendben követik egymást: az Európai Unió szintű fenntarthatósági megközelítéstől kiindulva a nagyvárosi kitekintésen és a városi stratégián át haladunk a lakossági megközelítés, attitűd felé.

Törcsváry István és Benedek Petra Fenntarthatósági jelentéseknek való megfelelés az Európai Unió szabályozási környezetben” című cikke a fenntarthatósági jelentési szabályok témakörét járja körül. A társadalmi és környezeti aggodalmak növekedése arra készítette az EU-t, hogy érvényesítse a fenntarthatósági jelentési szabályokat. A tanulmány átte-

kinti az újonnan megjelent szabályozók következtében végbemenő változásokat, tisztázza a jelentéstételi kötelezettségben végbement változásokat.

Horváth Zoltán Kulturális és kreatív gazdaság megteremtésére irányuló elképzelések Szombathely Megyei Jogú Város stratégiai dokumentumaiban című közleménye feltárja, hogy a kultúraalapú gazdaságfejlesztés, valamint a kreatív ipar miként jelenik meg Szombathely gazdasági- és területfejlesztési stratégiáiban, valamint koncepcióiban. A kulturális és kreatív gazdaság városi stratégiai tervezése jelentős szerepet játszik a városok fenntartható fejlődésében, gazdasági növekedésében és társadalmi kohéziójában. A kulturális és kreatív ágazatok magukban foglalják a művészeteket, a médiát, a design-t, a divatot, az építészetet és a digitális technológiákat, amelyek mind hozzájárulhatnak a városok vonzerejének növeléséhez és gazdasági versenyképességének erősítéséhez.

Pálffy Zsuzsanna A vállalati beágyazottság fenntarthatósági aspektusai – elméleti megközelítés című cikke a fenntartható beágyazódás megközelítését tekinti át, amely során a vállalat képes aktívan befolyásolni környezetét, amelyben működik. A fenntartható vállalati beágyazottság arra utal, hogy egy vállalat hogyan építi be a fenntarthatóság elveit és gyakorlatait minden üzleti tevékenységébe, döntéshozatali folyamatába és vállalati kultúrájába. Ez a megközelítés túlmutat az egyszerű környezetvédelmi intézkedéseken, és magában foglalja a társadalmi és gazdasági fenntarthatóságot is. A jelenség az együttműködésen túl kiterjed tágran értelmezve társadalmi, kulturális és környezeti hatásokra is, előírnyozva a vállalati társadalmi felelősségvállalás és a vállalati fenntarthatóság koncepcióinak beágyazódással együttesen történő értelmezését.

A tanulmányokat követően a Műhely szekcióban Bartuszek Lilla Fenntarthatósági kormányzáselmélet az önkormányzatokban című közleménye bemutatja, hogy a fenntartható településirányítás elméleti modelljéhez szükséges technikák hogyan kerülnek megvalósításra a hazai önkormányzatok körében, illetve vizsgálja a fenntartható településirányítási modell gyakorlati alkalmazhatóságát is. A fenntartható településirányítási modell gyakorlati alkalmazása a magyarországi önkormányzatok számára számos előnyt kínálhat, beleértve a gazdasági növekedést, a társadalmi jólétet és a környezeti fenntarthatóságot. Az integrált tervezés, a közösségi részvétel és a fenntartható gyakorlatok előtérbe helyezése kulcsfontosságú a sikeres megvalósítás érdekében.

Szintén a Műhely szekcióban kapott helyet Purda Zsuzsanna A balatoni gyámügyi konferenciáról 1998–2010 című írása, amely a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyermekvédelmi Törvény) hatálybalépését követő időszakban zajlott szakmai munkáról szól.

Az Esettanulmány szekcióban kapott helyet Lőrincz Katalin, Tóth Anikó és Hargitai Judit munkája Közösségi döntéshozatal a gyakorlatban: a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program esettanulmánya címmel.

A tanulmánykötet Önkormányzati múlt fejezetében Hudi József Pápa kiváltságos mezőváros írásbelisége a 18–19. században című írása bizonyítja, hogy Pápa mezővárosnak felelt írásbelisége a 14. századig nyúlik vissza. A szerző Pápa mezőváros önkormányzatainak, intézményeinek, szervezeteinek írásbeliségét mutatja be vázlatosan.

Összefoglalásul megállapítható, hogy 2020-as évek elején a szélsőséges időjárási események gyakoribbá, intenzívebbé, pusztítóbbá és az éghajlattudomány jövőbeli előrejelzései is riasztóbbá váltak. Ennek eredményeként érthető módon nőtt a klímaszakértők, újságírók és mentális egészségügyi szakemberek körében az aggodalom az éghajlatváltozás hatásai miatt. A tanulmánykötet nemcsak a problémák elemzéséről szól, hanem a megtett és a továbbiakban meghozható intézkedésekről is. A helyi alkalmazkodási kérdések is hangsúlyosabbá váltak a szélsőséges időjárási események gyakoriságának és intenzitásának növekedése miatt, amelyeket az éghajlatváltozásnak tulajdonítanak. A klímaváltozási agenda a cselekvésre helyezi a hangsúlyt – a kormányok, a vállalkozások, más szervezetek és az egyes állampolgárok cselekvésére. A fenntarthatóság környezeti, társadalmi és gazdasági dimenzióinak elemei egymással összefüggenek.

Az összeállítás igyekszik átfogó és színes képet nyújtani a napjainkban zajló folyamatokról, és reméljük, hogy az olvasók széles körét szólítja meg. Új ismereteket, gondolatokat és összefüggéseket fedezhetünk fel az elméleti, koncepcionális és empirikus tanulmányokban jelen kötet kiemelt témája, a fenntarthatósági kérdések vizsgálatában.

Köszönjük a tanulmányok szerzőinek, a lektoroknak és szerkesztőbizottság tagjainak támogatásukat és munkájukat, mellyel segítették a kötet megjelenését, és kívánunk az olvasóknak élvezetes és hasznos felfedezést, bízva abban, hogy jövőbeli munkáikhoz hasznos támpontokat találnak.

Neumanné Dr. Virág Ildikó
tanszékvezető egyetemi docens